

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 266/2011-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 9. júna 2011 predbežne prerokoval sťažnosť V. U., K., zastúpeného advokátom JUDr. L. M., Česká republika, vo veci namietaného porušenia základných práv zaručených v čl. 24 ods. 2, čl. 25 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 5 a 6 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 1, čl. 15 ods. 1 a 3, čl. 36 ods. 1 a čl. 40 ods. 5 a 6 Listiny základných práv a slobôd a práv zaručených čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, čl. 4 ods. 1 a 2 Protokolu č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 18 ods. 1 až 3 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach rozhodnutím Krajského súdu v Trenčíne č. k. 23 Tos/55/2010-58 z 5. októbra 2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť V. U. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. decembra 2010 doručená sťažnosť V. U. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. L. M., ktorou namietal porušenie svojich základných práv zaručených v čl. 24 ods. 2, čl. 25

ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 5 a 6 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 1, čl. 15 ods. 1 a 3, čl. 36 ods. 1 a čl. 40 ods. 5 a 6 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práv zaručených čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), čl. 4 ods. 1 a 2 Protokolu č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „protokol č. 7“) a čl. 18 ods. 1 až 3 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach (ďalej len „pakt“) rozhodnutím Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) č. k. 23 Tos/55/2010-58 z 5. októbra 2010.

Zo sťažnosti vyplýva, že rozsudkom Vojenského obvodového súdu Banská Bystrica (ďalej len „vojenský súd“) sp. zn. 1 T 99/57 zo 14. augusta 1957 bol sťažovateľ uznaný vinným zo spáchania trestného činu nenastúpenia služby v ozbrojených silách podľa § 269 ods. 1 Trestného zákona účinného do 31. decembra 2005 a bol mu uložený trest odňatia slobody v trvaní 20 mesiacov nepodmienečne. Dôvodom odsúdenia bola skutočnosť, že sťažovateľ kvôli svojmu náboženskému presvedčeniu svedka Jehovovho odmietol vykonať vojenskú základnú službu. Na návrh sťažovateľa uznesením Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) č. k. 1 Nt 17/2009-46 zo 17. júna 2010 bola povolená obnova konania a rozsudok vojenského súdu, rovnako ako všetky ďalšie obsahovo nadväzujúce rozhodnutia boli zrušené. Proti uzneseniu okresného súdu podal sťažnosť vojenský prokurátor. Uznesením krajského súdu č. k. 23 Tos 55/2010-58 z 5. októbra 2010 bolo uznesenie okresného súdu zrušené a sťažovateľov návrh bol zamietnutý.

V ďalšom sťažovateľ uviedol:

«Stěžovatel má za to, že usnesením Krajského soudu Trenčín ze dne 5. 10. 2010 sp. zn. 23Tos/55/2010-58 byla závažným způsobem narušena jeho ústavní práva.

Proti usnesení však nemůže podat dovolání, neboť tomu brání ustanovení § 368 odst. 1 trestního řádu.

Stěžovatel tedy nemá jinou možnost, než podat ústavní stížnost.

Jádro sporu spočívá ve výkladu čl. 4 odst. 2 Protokolu č. 7 k Úmluvě (č. 209/1992 Sb.), kde je garantováno právo na znovuotevření případu, jestliže vyvstanou nové skutečnosti nebo se prokáže podstatná vada v předchozím řízení.

Stížnostní soud to v napadeném rozhodnutí vysvětluje tak, že takové právo existuje, ale že jde pouze o „mimořádné opravné prostředky“ (čl. 50 odst. 5 Ústavy), z nichž podle platného trestního řádu připadá v úvahu v případě

- a) procesních a hmotněprávních vad dovolání a*
- b) skutečností či nových důkazů obnova řízení.*

Možnost ad a) je ale fakticky nerealizovatelná, neboť stěžovatel dovolání v roce 1991 dát nemohl. V té době dovolání totiž nebylo v trestním řádu zakotveno. A nemůže ho dát ani nyní, neboť tříletá lhůta k jeho podání již dávno uplynula. (§ 370 odst. 2 trestního rádu)

O možnosti ad b) pak stížnostní soud tvrdí, že pro ni nejsou splněny předpoklady.

Jinými slovy, stížnostní soud podmínky pro aplikaci čl. 4 odsl. 2 Protokolu interpretuje tak, že nápravu vadného rozhodnutí fakticky vylučuje.

Přitom řešení je docela jednoduché - přímá aplikace čl. 4 odst. 2 Protokolu č. 7 k Úmluvě, jak ji soudy provedly v řadě obdobných pravomocně ukončených věcí. Viz například usnesení Okresního soudu Prešov ze dne 20. 11. 2009 sp. zn. 4Nt/13/2009 ve věci F. K.; 22. 12. 2009 č.j. 4INt/5/2009-39 ve věci zemř. J. D.; 22. 1. 2010 sp. zn. 41 Nt/10/2009 ve věci Š. B.; 22. 1. 2010 sp. zn. 1Nt/1/2009 ve věci P. M. ...

Na rozdíl od shora uvedených případů, kdy šlo o první odsouzení, předmětem projednávané stěžovatelovy stížnosti je věc z roku 1959. Vzhledem k tomu, že šlo o druhé odsouzení pro trvalé odepření vojenské služby (k prvnímu odsouzení došlo v roce 1957), došlo v tomto případě k porušení zásady „ne bis in idem“, jak ji vysvětlil Nejvyšší soud SR ve svém sjednocujícím stanovisku ze dne 21. 5. 1998 sp. zn. Tpj 14/97 a souvisejících rozhodnutích ze dne 18. 10. 1995 sp. zn. 7 Tz 184/95 ve věci D. F.; 18. 9. 1997 sp. zn. 2 Tz 12/97 ve věci T. N.; 19. 11. 1998 sp. zn. 2 Tz 9/98 ve věci S. K.; 17. 3. 1999 sp. zn. 1 Tz 3/99 ve věci R. E.; 10. 6. 2003 sp. zn. 5 Tz 8/03 ve věci J. B.

Stěžovatel proto namítá porušení článku 4 odst. 1, 2 Protokolu č. 7 k Úmluvě, čl. 40 odst. 5 Listiny a čl. 50 odst. 5 Ústavy...

Slovenský občan F. B. byl ze stejného důvodu jako stěžovatel odsouzen v roce 1959 a částečně byl rehabilitován v roce 1992. Šlo o jediné odsouzení, tudíž zásada „ne bis in idem“ zde nehrála roli. F. B. však chtěl dosáhnout úplné rehabilitace, a proto podal návrh na povolení obnovy řízení. Návrhu vyhověl Okresní soud Hradec Králové usnesením ze dne 15. 12. 2000 sp. zn. Nt 1710/99, avšak ministr spravedlnosti ČR proti tomuto rozhodnutí

podal stížnost pro porušení zákona s tím, že náprava je možná pouze cestou stížnosti pro porušení zákona. Nejvyšší soud ČR však ministrovu stížnost zamítl usnesením ze dne 3. 7. 2001 sp. zn. 7 Tz 140/2001, neboť právě obnova řízení umožňuje, aby ve smyslu článku 38 odst. 2 Listiny a článku 6 odst. 1 Úmluvy byla navrhovatelova „záležitost... spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem“.

Český občan R. R. byl ze stejného důvodu jako stěžovatel odsouzen v roce 1988. Podání návrhu na přezkumné řízení podle zákona č. 119/1990 Sb. zmeškal a návrh na vrácení lhůty soud v roce 1993 zamítl. Ani zde nešlo o zásadu „ne bis in idem“. Usnesením Okresního soudu Olomouc ze dne 5. 12. 2001 sp. zn. Nt 225/2001 byla ve věci povolena obnova řízení, avšak ministr spravedlnosti ČR i v tomto případě podal stížnost pro porušení zákona. Ministr namítal, že náprava vadného rozhodnutí byla možná „pouze v řízení podle zákona č. 119/1990 Sb.“. Nejvyšší soud ČR i v tomto případě ministrovu stížnost zamítl, a to usnesením ze dne 20. 8. 2003 sp. zn. 4 Tz 99/2003, v němž vysvětlil, že podle článku 4 odst. 2 Protokolu č. 7 k Úmluvě je předpokladem pro povolení obnovy řízení „podstatná vada v předešlém řízení“, přičemž „nejde jen o vadu řízení, tedy vadu procesní, ale též o vadu hmotněprávní, k níž v předešlém řízení došlo... Podmínky obnovy řízení z pohledu Protokolu č. 7 jsou tedy širší než ty, které jsou uvedeny v existujícím českém trestním řádu v ustanovení § 278 odst. 1 tr. ř. a za této situace má Nejvyšší soud zato, že povolení obnovy řízení tak v posuzovaném případě požadavkům stanoveným čl. 4 odst. 2 citovaného protokolu č. 7 plně konvenuje.“ ...

Stěžovatel namítá také porušení čl. 1 Listiny, kde se garantuje rovnost - tedy shodné zacházení s osobami ve stejném právním postavení.

Všichni muži jmenovaní v bodě III. totiž byli odsouzeni z obdobného důvodu jako stěžovatel a všem bylo vyhověno, pokud jde o návrhy či podněty ke zrušení rozsudků; stěžovateli však nikoli.

Stížnostní soud uvádí, že ve věci došlo k rehabilitačnímu řízení, tedy že věc byla po 1. 1. 1990 již přezkoumána, a proto není důvod k novému přezkumu.

Skutečnost, že věc byla přezkoumána po 1. 1. 1990, není sama o sobě zárukou spravedlivého procesu ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy ani garancí dostatečné soudní ochrany podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

To může stěžovatel dotvrdit tím, že obdobně vadná rehabilitační rozhodnutí pro nezákonnost musel zrušit Nejvyšší soud SR svými rozhodnutími ze dne 30. 6. 2004 sp. zn. 4 Tz 14/2004 ve věci V. F.; 9. 11. 2004 sp. zn. 2 Tz 15/2004 ve věci P. R.; 23. 11. 2004 sp. zn. 5 Tz 21/2004 ve věci J. P.; 15. 12. 2004 sp. zn. 4 Tz 21/2004 ve věci L. B.; 15.12. 2004 sp. zn. 4 Tz 22/2004 ve věci L. B.; 23. 11. 2004 sp. zn. 1 Tzr 1/2004 ve věci I. M.

Ve všech těchto případech došlo k vadám v rehabilitačním řízení, které bylo vedeno po 1. 1. 1990 podle zákona č. 119/1990 Sb...

Pro úplnost stěžovatel sděluje, že vadná rehabilitační rozhodnutí podle zákona č. 119/1990 Sb. musel v kauzách slovenských občanů rušit často i Nejvyšší soud ČR. Viz například rozsudky ze dne 8. 2. 2000 sp. zn. 4 Tz 192/99 ve věci zemř. Š. B.; 31.10. 2000 sp. zn. 4 Tz 241/2000 ve věci M. G.; 8. 11. 2000 sp. zn. 4 Tz 242/2000 ve věci O. B.; 21.3. 2001 sp. zn. 3 Tz 44/2001 ve věci M. J. ...

Shora uvedenými rozhodnutími slovenského i českého Nejvyššího soudu tedy stěžovatel vyvrací tvrzení soudu stížnostního, že projednání věci v rehabilitačním řízení po 1. 1. 1990 je samo o sobě zárukou správného rozhodnutí ve věci samé.

Jestliže tak stížnostní soud přesto argumentoval, porušil tím právo stěžovatele na spravedlivý proces podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy a důslednou soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 40 odst. 6 Ústavy.

Nejde však jen o to, že rozhodování soudu podle rehabilitačního zákona č. 119/1990 Sb. po 1. 1. 1990 samo o sobě není zárukou spravedlivého rozhodnutí ve věci. Rehabilitační rozsudek totiž vykazuje konkrétní vady:

- porušení zásady „ne bis in idem“;*
- není nijak doložená společenská nebezpečnost stěžovatelova jednání;*
- v rehabilitačním řízení nebyl (a ani nemohl být) zohledněn právní náhled, vyplývající ze zákona č. 125/1996 Z. z.;*
- v rehabilitačním řízení nebylo zohledněno právo stěžovatele na odepření vojenské služby z důvodu svědomí a náboženského vyznání podle čl. 15 odst. 3 Listiny a čl. 25 odst. 2 Ústavy a s tím související právo na svobodu svědomí a náboženského vyznání podle čl. 18 odst. 1-3 Paktu, čl. 15 odst. 1 Listiny a čl. 24 odst. 2 Ústavy a na použití příznivější právní úpravy podle čl. 40 odst. 6 Listiny;*

- v rehabilitačním řízení nebyly vzaty v úvahu použitelné amnestie prezidenta republiky...

Prvoinstanční soud tyto vady v úvahu vzal, ale stížnostní soud se jimi odmítl zabývat. Tím porušil právo stěžovatele na spravedlivý proces podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy, právo na znovuotevření případu podle čl. 4 odst. 2 Protokolu č. 7 k Úmluvě, právo na projednání věci podle příznivějšího právního předpisu podle čl. 40 odst. 6 Listiny a zejména právo na svobodu svědomí a náboženského vyznání podle čl. 18 odst. 1-3 Paktu, podle čl. 15 odst. 1 Listiny a čl. 24 odst. 2 Ústavy a právo na odepření vojenské služby z důvodu svědomí či náboženského vyznání podle čl. 15 odst. 3 Listiny.»

Sřažovatel navrhol, aby ústavný súd o jeho sřažnosti rozhodol týmto nálezom:

„I. Usnesením Krajského soudu Trenčín ze dne 5. 10. 2010 č.j. 23Tos/55/2010-58 bylo porušeno právo stěžovatele na

- spravedlivý proces podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy;*
- soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 46 odst. 1 Ústavy;*
- znovuotevření případu podle čl. 4 odst. 2 Protokolu č. 7 k Úmluvě;*
- aplikaci zásady „ne bis in idem“ podle čl. 40 odst. 5 Listiny a čl. 50 odst. 5 Ústavy a čl. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě;*
- rovnost podle čl. 1 Listiny;*
- posouzení věci podle příznivější právní úpravy podle čl. 40 odst. 6 Listiny a čl. 50 odst. 6 Ústavy;*
- odepření vojenské služby z důvodu svědomí a náboženského vyznání podle čl. 15 odst. 3 Listiny a čl. 25 odst. 2 Ústavy;*
- svobodu svědomí a náboženského vyznání podle čl. 18 odst. 1-3 Paktu, čl. 15 odst. 1 Listiny a čl. 24 odst. 2 Ústavy.*

II. Usnesení Krajského soudu Trenčín ze dne 5. 10. 2010 č. j. 23Tos/55/2010-58 se zrušuje.

III. Stěžovateli se přiznává přiměřené zadostiučinění ve výši 1.000,- Euro, které je Krajský soud Trenčín povinen vyplatit k rukám stěžovatele do dvou měsíců od doručení tohoto nálezu.

IV. Stěžovateli se podle advokátního tarifu přiznávají náklady právního zastupování, které je Krajský soud Trenčín povinen vyplatit na účet právního zástupce stěžovatele...“

Sťažovateľ v zastúpení svojho právneho zástupcu doručil 29. marca 2011 doplnenie sťažnosti, v ktorej uviedol:

«Usnesením Okresního soudu Prešov ze dne 8. 3. 2011 sp. zn. 4Nt/8/2010 byl zrušen rozsudek Vojenského obvodového soudu Košice ze dne 14. 8. 1957 sp. zn. T 99/57 ve znění usnesení Vyššího vojenského soudu Trenčín ze dne 10. 9. 1957 sp. zn. To 237/57, usnesení Vojenského obvodového soudu Prešov ze dne 10. 10. 1991 sp. zn. 4 Rtv 53/91, rozsudek Vojenského obvodového soudu Prešov ze dne 10. 10. 1991 sp. zn. 4 Rtv 53/91, stejně jako všechna další obsahově navazující rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo, pozbyla svého podkladu.

Pokud usnesení Okresního soudu Prešov nabude právní moci, bude na to muset stěžovatel procesně reagovat, a to tak, že ústavní stížnost v bode VIII./II. vymezí takto:

„II. Usnesení Krajského soudu Trenčín ze dne 5. 10. 2010 čj. 23Tos/55/2010-58 se zrušuje, pokud jím bylo rozhodováno o rozsudku Vojenského obvodového soudu Košice ze dne 27. 2. 1959 ve spojení s usnesením Vyššího vojenského soudu Trenčín ze dne 31. 3. 1959 sp. zn. To 42/59 a ve spojení s usnesením Vojenského obvodového soudu Prešov ze dne 10. 10. 1991 sp. zn. 4 Rtv 53/91.“

Ve vztahu k rozsudku Vojenského obvodového soudu Prešov ze dne 10. 10. 1991 sp. zn. 4 Rtv 53/91 by totiž ústavní stížnost neměla smysl, pokud by usnesením Okresního soudu Prešov ze dne 8. 3. 2011 sp. zn. 4Nt/8/2010 byl tento rozsudek zrušen a jako navazující rozhodnutí ve vztahu k němu by byla zrušena i příslušná část usnesení Krajského soudu Trenčín ze dne 5. 10. 2010 č. j. 23Tos/55/2010-58.

Stěžovatel zašle Ústavnímu soudu SR usnesení Okresního soudu Prešov ze dne 8. 3. 2011 sp. zn. 4Nt/8/2010, jakmile obdrží jeho písemné vyhotovení.»

Sťažovateľ 23. mája 2011 doručil rozhodnutie okresného súdu sp. zn. 4 Nt 8/2010 z 8. marca 2011, ktoré nadobudlo právoplatnosť 8. marca 2011, ktorým okresný súd podľa čl. 4 ods. 2. protokolu č. 7 povoľuje obnovu konania, ktoré sa skončilo právoplatným rozsudkom Vojenského obvodového súdu Prešov sp. zn. 4 Rtv 53/91 z 10. októbra 1991,

a súčasne podľa § 400 ods. 1 Trestného poriadku zrušil výrok o vine uloženého mu rozsudkom Vojenského obvodového súdu Košice zo 14. augusta 1957 sp. zn. T 99/57 v spojení s uznesením Vyššieho vojenského sudu Trenčín z 10. septembra 1957 sp. zn. To 237/57 a výrok o treste uložený mu rozsudkom Vojenského obvodového súdu Prešov sp. zn. 4 Rtv-53/91 z 10. októbra 1991, ako aj všetky ďalšie rozhodnutia na tento výrok obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej zrušením došlo, stratili podklad.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah... Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom

súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Ústavný súd konštatuje, že sťažnosť sťažovateľa v tej časti, ktorou namieta porušenie práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 36 ods. 1 listiny, základného práva na „rovnosť“ podľa čl. 1 listiny a práva nebyť opakovane súdený alebo trestaný podľa čl. 4 ods. 2 protokolu č. 7 napadnutým uznesením č. k. 23 Tos 55/2010-58 z 5. októbra 2010 vo vzťahu ku zamietnutiu povolenia na obnovu konania, je zjavne neopodstatnená.

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že podľa svojej ustálenej judikatúry nemá zásadne oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (II. ÚS 21/96). Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom napokon nie je ani chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inšinciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02).

Ústavný súd teda, tak ako to už vyslovil vo viacerých svojich nálezochoch, nie je opravnou inšinciou všeobecných súdov (napr. I. ÚS 31/05), a preto nemôže preskúmať rozhodnutia všeobecných súdov, pokiaľ tieto súdy vo svojej činnosti postupujú v súlade s právami na súdnu a inú právnu ochranu zakotvenými v siedmom oddiele druhej hlavy

ústavy (čl. 46 až čl. 50 ústavy). Z takéhoto pohľadu pristúpil ústavný súd aj k posúdeniu napadnutého uznesenia krajského súdu.

V odôvodnení napadnutého uznesenia č. k. 23 Tos 55/2010-58 z 5. októbra 2010 krajský súd uviedol:

«Predovšetkým pokiaľ súd prvého stupňa rozhodol o povolení obnovy konania z dôvodov podľa čl. 4 ods. 2 Protokolu č. 7 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, k tomu senát krajského súdu uvádza nasledovné. Čl. 4 ods. 2 Protokolu č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktoré ustanovenie vyjadruje len možnosť obnovy konania, ako výnimky z ods. 1 vyššie citovaného ustanovenia o neprípustnosti stíhania a potrestania, ak v tej istej veci už bolo právoplatne rozhodnuté. Predmetné ustanovenie Dohovoru pod pojmom obnova konania, nemá na mysli obnovu konania v zmysle nášho Tr. por. (vrátane Tr. por. účinných do 31.12.2005), ale obnovu konania všeobecne, z dôvodov jednak skutkových alebo procesných. Takto formulovanej možnosti „otvorenia“ právoplatne skončenej veci bol potom daný výraz aj v Ústave Slovenskej republiky, kde v čl. 50 ods. 5 sa používa pojem „mimoriadne opravné prostriedky“. Ďalej je potrebné poukázať na to, že príslušné ustanovenie Dohovoru výslovne odkazuje na zákon a Trestný poriadok príslušného štátu, pričom v Trestnom poriadku je daný tomuto výrazu v ustanoveniach o mimoriadnych opravných prostriedkoch - 8. hlava III. časti Tr. por., kde najmä procesné vady a hmotnoprávne vady, vrátane väd týkajúcich sa trestu, môžu byť dôvodom na dovolanie (predtým sťažnosť pre porušenie zákona) a skutkové vady v prípade nových skutočností, alebo dôkazov, týkajúce sa ako výroku o vine tak, aj výroku o treste, môžu byť podmienky pre obnovu konania.

Z uvedeného teda vyplýva, že predmetné ustanovenie Dohovoru o obnove konania, je možné aplikovať len prostredníctvom „vnútroštátneho“ § 394 ods. 1 Tr. por. ktoré stanovuje podmienky pre povolenie obnovy konania. Súd prvého stupňa pri svojom rozhodovaní podľa tohto procesného ustanovenia jednak nerozhodol a dokonca v odôvodnení uviedol, že podmienky pre povolenie obnovy konania podľa § 394 ods. 1 Tr. por. ani splnene neboli.

K ďalším dôvodom sťažnosti prokurátora ale aj k vyjadreniu obhajcu, senát nadriadeného súdu poukazuje na to, že v pôvodnej trestnej veci odsúdeného príslušné súdy

už právoplatne rozhodli „o súdnej rehabilitácii“ v súlade so zákonom č. 119/1990 Zb. Účelom tejto súdnej rehabilitácie bolo práve odstránenie chýb v činnosti súdov vyplývajúcich z toho, že právne normy platné na území vtedy ČSFR v období od 25. februára 1948 do 1. januára 1990 dôsledne nerešpektovali medzinárodné dokumenty, najmä v oblasti základných ľudských práv a slobôd. V § 1 vyššie citovaného zákona je uvedený účel zákona o súdnej rehabilitácii, ktorým je zrušiť odsudzujúce súdne rozhodnutia za činy, ktoré v rozpore s princípmi demokratickej spoločnosti rešpektujúcej občianske, politické práva a slobody zaručené ústavou a vyjadrené v medzinárodných dokumentoch a medzinárodných právnych normách zákon označoval za trestné, umožniť rýchle preskúmanie prípadov osôb takto protiprávne odsúdených v dôsledku porušovania zákonnosti na úseku trestného konania, odstrániť neprimerané tvrdosti v používaní represie, zabezpečiť neprávom odsúdeným osobám spoločenskú rehabilitáciu a primerané hmotné odškodnenie...

Ak teda v súlade s vyššie uvedeným účelom zákona o súdnej rehabilitácii bolo po 1.1.1990 rozhodované Vojenským obvodovým súdom Prešov v konaní pod sp. zn. 4Rtv-53/91 o súdnej rehabilitácii V. U., ktorý bol odsúdený do 1.1.1990 pre trestný čin, na ktorý sa vzťahoval zákon o súdnej rehabilitácii, nemožno súčasne dospieť k záveru, že po týchto rehabilitačných rozhodnutiach došlo znovu k splneniu podmienok pre obnovu konania podľa § 394 ods. 1 Tr.por. V tomto rehabilitačnom konaní sa totiž súdy nezaoberali len výrokom o treste, ale aj výrokom o vine, práve aj z pohľadu vyššie uvedeného účelu zákona, ktorý pôvodný výrok o vine si súdy vykonávajúce súdnu rehabilitáciu osvojili.

Pokiaľ aj obhajca poukazoval na iné „obdobné“ rozhodnutia, k tomu senát krajského súdu uvádza, že jedným z významných výdobytkov demokracie po 1.1.1990 je práve to, že sudcovia sú pri výkone svojej funkcie nezávislí a pri rozhodovaní sú viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou a zákonom - pozri č. 144 ods. 1 Ústavy SR. Len v konkrétnej trestnej veci je súd viazaný aj právnym názorom nadriadeného súdu.

Taktiež k ďalším námietkam obhajcu týkajúcich sa amnestie a zásady „nebis in idem“ senát uvádza, že tieto okolnosti nie sú takého charakteru, ktoré by odôvodňovali prípadnú nápravu rozhodnutia predchádzajúcich rozhodnutí prostredníctvom obnovy konania.

Z takto rozvedených dôvodov rozhodol krajský súd tak, ako je to uvedené vo výrokovvej časti tohto uznesenia a po zrušení napadnutého uznesenia sám návrh odsúdeného zamietol, pretože nezistil podmienky pre obnovu konania podľa § 394 ods. 1 Tr.por.»

V citovanej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia krajský súd dostatočným spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré sťažnosti vojenského prokurátora vyhovel. Ústavný súd považuje za potrebné konštatovať, že predmetný postup krajského súdu pri odôvodňovaní svojho právneho záveru vo veci sťažovateľa nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom krajského súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor krajského súdu svojim vlastným. Prípadný zásah ústavného súdu, a to nahrádzanie právneho názoru krajského súdu je možné realizovať len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecných súdov, v zmysle ustálenej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor krajského súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam.

Sťažovateľ v súvislosti s napadnutým uznesením krajského súdu vo svojej sťažnosti poukázal aj na iné rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a Najvyššieho súdu Českej republiky, ktoré podľa jeho názoru preukazujú skutočnosť, že *„Shora uvedenými rozhodnutiami slovenského i českého Nejvyššího soudu tedy stěžovatel vyvrací tvrzení soudu stížnostního, že projednání věci v rehabilitačním řízení po 1. 1. 1990 je samo o sobě zárukou správného rozhodnutí ve věci samé.“* Nad rámec uvedených skutočností ústavný súd považuje za potrebné ku sťažovateľom namietanej existencii obsahovo odlišnej judikatúry všeobecných súdov doplniť, že nie je úlohou ústavného súdu zjednocovať rozhodovaciú prax všeobecných súdov (I. ÚS 199/07, I. ÚS 18/08, II. ÚS 152/2011).

Podľa názoru ústavného súdu z uvedeného vyplýva, že predmetný právny výklad krajským súdom nevykazuje nedostatky, ktoré by odôvodňovali záver o porušení práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 36 ods. 1 listiny, základného práva na „rovnosť“ podľa čl. 1 listiny a práva nebyť opakovane súdený alebo trestaný podľa čl. 4 ods. 2 protokolu č. 7, preto bolo potrebné sťažnosť v tejto časti odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ namietal aj porušenie základného práva podľa čl. 40 ods. 6 listiny, pretože „*v rehabilitačním řízení nebylo zohledněno právo stěžovatele... ani procesní postup podle čl. 40 odst. 6 Listiny*“. Podrobnejšia argumentácia, ktorou by sťažovateľ odôvodňoval svoje tvrdenia vo vzťahu k porušeniu predmetného článku listiny, v sťažnosti uvedená nebola.

Podľa čl. 40 ods. 6 listiny trestnosť činu sa posudzuje a trest sa ukladá podľa zákona účinného v čase, keď bol čin spáchaný. Neskorší zákon sa použije, ak je to pre páchatel'a priaznivejšie.

Ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že čl. 40 ods. 6 listiny neupravuje základné práva a slobody, ale zásady aplikovania právnej úpravy za situácie zmeny právnej úpravy v čase posudzovania trestnosti činu a ukladaní trestu. Samotné deklarovanie porušenia čl. 40 ods. 6 listiny môže byť predmetom rozhodovania o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy len v spojení s namietaným porušením niektorého zo základných práv a slobôd. Keďže z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ namietal porušenie základného práva zaručeného čl. 40 ods. 6 listiny v podstate v spojení s porušením práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 36 ods. 1 listiny, základného práva podľa čl. 1 listiny a podľa čl. 4 ods. 2 protokolu č. 7, ústavný súd vzhľadom na skutočnosť, že nezistil porušenia týchto práv, dospel k záveru, že napadnutým uznesením krajského súdu nemohlo dôjsť ani k porušeniu základného práva zaručeného v čl. 40 ods. 6 listiny. Vychádzajúc z uvedených skutočností ústavný súd sťažnosť aj v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti namietal aj porušenie základných práv zaručených v čl. 15 ods. 3 listiny a v čl. 18 ods. 1 až 3 paktu, pretože „v rehabilitačnom řízení nebylo zohľadněno právo stěžovatele na odepření vojenské služby z důvodu svědomí a náboženského vyznání podle čl. 15 odst. 1, 3 Listiny a s tím související právo na svobodu svědomí a náboženského vyznání podle čl. 18 odst. 1-3 Paktu...

... Prvoinstanční soud tyto vady v úvahu vzal, ale stížnostní soud se jimi odmítl zabývat. Tím porušil... zejména právo na odepření vojenské služby z důvodu svědomí či náboženského vyznání podle čl. 15 odst. 1, 3 Listiny a právo na svobodu svědomí a náboženského vyznání. (Listina byla v době rehabilitačního řízení již účinná, Pakt byl dokonce účinný již od 20. 3. 1976, tedy i v době původního odsouzení.)“, bez ďalšej bližšej argumentácie, ktorou by odôvodnil svoje tvrdenia.

Podľa čl. 15 ods. 3 listiny nikoho nemožno nútiť, aby vykonával vojenskú službu, ak je to v rozpore s jeho svedomím alebo s jeho náboženským vyznaním. Podrobnosti ustanoví zákon.

Podľa čl. 18 ods. 1 paktu každý má právo na slobodu myslenia, svedomia a náboženstva. Toto právo zahŕňa v sebe slobodu vyznávať alebo prijať náboženstvo alebo vieru podľa vlastnej voľby a slobodu prejavovať svoje náboženstvo alebo vieru sám alebo spoločne s inými či už verejne alebo súkromne, vykonávaním náboženských úkonov, bohoslužbou, zachovávaním obradov a vyučovaním.

Podľa čl. 18 ods. 2 paktu nikto nesmie byť podrobený donucovaniu, ktoré by narušovalo jeho slobodu vyznávať alebo prijať náboženstvo alebo vieru podľa svojej vlastnej voľby.

Podľa čl. 18 ods. 3 paktu sloboda prejavovať náboženstvo alebo vieru sa môže podrobiť len takým obmedzeniam, aké predpisuje zákon a ktoré sú nevyhnutné na ochranu verejnej bezpečnosti, poriadku, zdravia alebo morálky alebo základných práv a slobôd iných.

V tejto súvislosti ústavný súd chce poukázať na svoje skoršie rozhodnutie č. k. II. ÚS 342/06-28 z 11. decembra 2007 vydané v obdobnej veci, v ktorom ústavný súd, pokiaľ ide o porušenie základných práv a slobôd zaručených v čl. 15 ods. 3 listiny, dostatočným spôsobom konštatoval, že v danom prípade bola sloboda svedomia a presvedčenia sťažovateľa obmedzená na základe zákona a o tomto obmedzení nemožno tvrdiť, že by bolo úplne neospravedliteľné záujmom štátu na zabezpečení jeho obranyschopnosti a zachovaní verejného poriadku, a teda sledovalo legitímny cieľ, a to ani s poukazom na to, že zákonné obmedzenie ustanovovalo „staré právo“, ktoré bolo predchádzajúcim režimom vykladané spôsobom, ktorý nie je v každom prípade akceptovaný i v súčasnosti. Povinnosť vykonávať vojenskú službu podľa starého práva nemožno vnímať ako výlučne socialistickú a protidemokratickú, hoci v danom prípade „staré (trestné) právo“ nechránilo jednotlivca primeraným spôsobom v porovnaní s ochranou záujmov spoločnosti (obdobne aj II. ÚS 152/2011).

Podobne tak ústavný súd vo svojom rozhodnutí č. k. III. ÚS 165/05-22 z 9. júna 2005 vo vzťahu k slobode svedomia uviedol, že ani relevantná časť práva platného v čase rozhodovania o vine a treste nevykazuje ani podľa vtedy platných medzinárodných štandardov znaky neznesiteľnej nespravodlivosti, ktoré by súdy dnes mohli a museli zohľadniť, a to aj s poukazom na to, že v roku 1981 ani všetky členské štáty Rady Európy neumožňovali vykonať namiesto vojenskej služby civilnú službu (napr. Švajčiarsko) a trestnoprávny postih za nenastúpenie vojenskej služby bol zavedený aj v týchto krajinách.

Ústavný súd konštatuje, že rovnaké závery sa vzťahujú aj na vec sťažovateľa. S namietaným porušením základného práva zaručeného v čl. 15 ods. 3 listiny a čl. 18 ods. 1 až 3 paktu sa čiastočne vysporiadal aj krajský súd v odôvodnení napadnutého uznesenia, a to tak, ako ústavný súd už uvádza vo vyššie citovanom odôvodnení napadnutého uznesenia krajského súdu. Ústavný súd vzhľadom na skutočnosť, že nezistil porušenia týchto základných práv, dospel k záveru, že napadnutým uznesením krajského súdu nemohlo dôjsť ani k porušeniu základného práva zaručeného v čl. 15 ods. 3 listiny a v čl. 18

ods. 1 až 3 paktu. Vychádzajúc z uvedených skutočností ústavný súd sťažnosť aj v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. júna 2011